

The Role of Domestic Media in Legitimizing the Efficiency of the Islamic Republic of Iran with an Emphasis on Foreign Policy Power Based on the Hypodermic Needle Theory

Majid Ahmadi*

Abstract

This study aims to examine the role of domestic media in legitimizing the efficiency of the Islamic Republic of Iran, with a specific focus on foreign policy power, through the lens of the Hypodermic Needle Theory. The central question is how state-affiliated media represent elements of power in foreign policy to contribute to the perception of political efficiency and legitimacy. The hypothesis suggests that media, by reinforcing discourses of resistance and national strength, help shape public opinion to support the regime's performance. This research adopts a qualitative content analysis method with an inductive approach. The statistical population consists of all domestic media reports related to Iranian foreign policy, with a purposive sample of 30 selected news items from official agencies such as ISNA, Fars, Mehr, Tasnim, Tabnak, and Mashregh News. Findings reveal that media emphasize themes such as national security, regional influence, and dignity-oriented diplomacy to construct a narrative of governmental efficiency in foreign policy. The study concludes that these media narratives function as mechanisms of performance-based legitimacy, consistent with the assumptions of the Hypodermic Needle Theory.

Keywords: Legitimacy, efficiency, authority, domestic media, foreign policy, content analysis, hypodermic needle theory.

* Instructor, Department of Islamic Studies, Payame Noor University, Tehran, Iran, drmahmadi@pnu.ac.ir
Date received: 03/04/2025, Date of acceptance: 18/04/2025

Introduction

In modern political systems, legitimacy and efficiency are essential foundations of regime survival. In ideologically based states like the Islamic Republic of Iran, the persistence of power relies not only on religious or legal foundations but increasingly on performance legitimacy. Foreign policy represents one of the most visible arenas for showcasing such efficiency. As ideological legitimacy may be challenged by economic or generational crises, the regime seeks to reinforce its image through narratives of strength, independence, and diplomatic success. Media play a central role in crafting these narratives. The Hypodermic Needle Theory (or Magic Bullet Theory) assumes that media messages can directly and powerfully shape public attitudes and behaviors without significant resistance. This theoretical framework is particularly relevant in state-run media environments, where centralized narratives dominate. The current study investigates how domestic Iranian media use foreign policy achievements to reinforce the political system's image as effective and legitimate.

Methods and Materials

This study employs a qualitative content analysis approach with an inductive framework. The statistical population consists of all domestic news content related to Iranian foreign policy published in national media outlets. The sample includes 30 purposively selected news articles from a range of news agencies, including ISNA, Fars, Mehr, Tasnim, Tabnak, and others. The selection criteria were based on relevance to key themes of power, foreign policy, and legitimacy. The analysis process involved coding main and secondary themes and identifying how these themes contribute to the narrative of efficiency and legitimacy. The data were processed through thematic analysis, focusing on conceptual clusters such as national security, regional influence, diplomacy, and public support. Reliability was ensured through independent coding and reviewer validation.

Results and Discussion

The findings of the content analysis reveal that domestic media systematically highlight three dominant thematic clusters: security-based power, regional influence and diplomacy, and people-centered legitimacy. These themes are presented repeatedly and uniformly across media outlets, often using language that evokes strength, dignity, and moral superiority. For example, news items frequently

describe Iran as a regional power that resists external domination, supports oppressed nations, and maintains an independent foreign policy. Messages such as 'Iran has become a key regional player,' 'The world has acknowledged Iran's power,' and 'Diplomacy based on dignity is the foundation of national authority' were common across the sample. These representations align with the core premises of the Hypodermic Needle Theory, wherein repeated and authoritative messaging aims to shape public perceptions directly. The media also reinforce the image of a state whose power is rooted in popular support and moral clarity. Importantly, the study reveals limited coverage of criticism, policy failure, or international isolation. This one-sided portrayal underlines the instrumental role of media in shaping perceptions rather than reflecting pluralistic debate.

Conclusion

This study highlights how domestic Iranian media function as a core tool in reinforcing the legitimacy of the Islamic Republic by projecting the efficiency of its foreign policy. Grounded in the Hypodermic Needle Theory, these media messages aim to influence public opinion directly by repeatedly emphasizing the state's security, independence, regional strength, and people-oriented governance. In environments where ideological legitimacy may be contested due to internal challenges, performance legitimacy—particularly through foreign policy achievements—becomes critical. The findings indicate that media narratives strategically fill this gap, ensuring that the government's diplomatic performance is interpreted as a symbol of its overall functionality and justification for continued authority. In doing so, media act not only as transmitters of information but as architects of political perception and tools of legitimacy construction.

Bibliography

- Ahmadi Hajikolaie, H. (2011). *Foundations and the process of political system-building in the Islamic Revolution of Iran*. Tehran: Negaran Noor. [in persian]
- Akhavan Kazemi, B. (2007). *An introduction to efficiency in the Islamic political system* (3rd ed.). Tehran: Institute for Contemporary Thought and Culture. [in persian]
- Almond, G. A., & Powell, G. B. (1996). *Comparative politics: A developmental approach*. Westview Press.
- Beetham, D. (1991). *The legitimation of power*. Macmillan.
- Bryant, J., & Finklea, B. W. (2022). *Fundamentals of media effects*. Waveland Press.
- Cantril, H. (2017). *The invasion from Mars: A study in the psychology of panic*. Routledge.

- Easton, D. (1965). *A systems analysis of political life*. Wiley.
- Katz, E., Lazarsfeld, P. F., & Roper, E. (2017). *Personal influence: The part played by people in the flow of mass communications*. Routledge.
- Keohane, R. O., & Nye Jr, J. S. (1973). Power and interdependence. *Survival*, 15(4), 158-165.
- Larijani, M. J. (1994). *Government: Discussions on legitimacy and efficiency*. Tehran: Soroush Publications. [in persian]
- Lipset, S. M. (1959). *Political man: The social bases of politics*. Doubleday.
- McQuail, D. (2010). *McQuail's mass communication theory* (6th ed.). SAGE Publications.
- Mesbah Yazdi, M. T. (2009). *Meshkat-e Hedayat* [Lantern of Guidance]. Qom: Imam Khomeini Educational and Research Institute. [in persian]
- Mesbah Yazdi, M. T. (2010). *A brief look at the theory of Velayat-e Faqih*. Qom: Imam Khomeini Educational and Research Institute. [in persian]
- Mesbah Yazdi, M. T. (2015). *The most wise government: A study in the theory of Velayat-e Faqih*. Qom: Imam Khomeini Educational and Research Institute. [in persian]
- Nabavi, S. M. (2015). *The Islamic Republic of Iran and the challenges of efficiency*. Tehran: Institute for Humanities and Cultural Studies. [in persian]
- Roskin, M. G., & Berry, N. O. (2010). *IR: The new world of international relations* (8th ed.). Pearson.
- Rouhani, H. (2000). An introduction to legitimacy and efficiency. *Rahbord Quarterly*, 18, 5-27. [in persian]
- Safae Haeri, A. (2010). *Religion and system-building*. Qom: Leilatalghadr Publications. [in persian]
- Severin, W. J., & Tankard, J. W. (2001). *Communication theories: Origins, methods, and uses in the mass media* (pp. 115-117). New York: Longman.
- Severin, W. J., & Tankard, J. W. (2010). *Communication theories: Origins, methods, and uses in the mass media* (5th ed.). Longman.
- Tyler, T. R. (2006). *Why people obey the law*. Princeton University Press.
- Weber, M. (1978). *Economy and society: An outline of interpretive sociology*. University of California Press.
- Zoualm, A. (2008). *The experience of efficiency in the governance of Velayat-e Faqih*. Tehran: Institute for Humanities and Cultural Studies. [in persian]

نقش رسانه‌های داخلی در مشروعیت‌بخشی به کارآمدی نظام جمهوری اسلامی ایران با تأکید بر اقتدار در سیاست خارجی براساس نظریه تزریق مستقیم

مجید احمدی*

چکیده

پژوهش حاضر با هدف بررسی نقش رسانه‌های داخلی در مشروعیت‌بخشی به کارآمدی نظام جمهوری اسلامی ایران با تأکید بر اقتدار در سیاست خارجی و با اتکاء به نظریه تزریق مستقیم انجام شده است. سؤال اصلی تحقیق آن است که رسانه‌های رسمی چگونه با بازنمایی مؤلفه‌های اقتدار در سیاست خارجی، در فرآیند مشروعیت‌بخشی به کارآمدی نظام ایفای نقش می‌کنند؟ فرضیه پژوهش نیز بر این مبنا استوار است که رسانه‌ها از طریق تکرار و برجسته‌سازی گفتمان قدرت و دیپلماسی مقاومت، در راستای تقویت مشروعیت عملکردی نظام جمهوری اسلامی عمل می‌کنند. روش تحقیق، تحلیل محتوای کیفی با رویکرد استقرایی است. جامعه آماری شامل کلیه اخبار منتشرشده در رسانه‌های داخلی درباره سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران است. نمونه آماری بصورت هدفمند انتخاب و شامل ۳۰ خبر از خبرگزاریهای رسمی مانند ایسنا، فارس، مهر، تسنیم، تابناک و مشرق است. یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد رسانه‌ها با تمرکز بر مضمون‌هایی چون اقتدار امنیتی، نفوذ منطقه‌ای، دیپلماسی عزتمند و مردم‌پایه بودن قدرت، تصویری کارآمد از نظام در عرصه سیاست خارجی ترسیم می‌کنند و از این رهگذر، در قالب الگوی نظریه تزریق مستقیم، نقش مؤثری در تقویت مشروعیت سیاسی ایفا می‌نمایند.

کلیدواژه‌ها: مشروعیت، کارآمدی، اقتدار، رسانه‌های داخلی، سیاست خارجی، تحلیل محتوا، نظریه تزریق مستقیم.

* مربی گروه معارف اسلامی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران، drmahmadi@pnu.ac.ir

تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۰۱/۱۴، تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۱/۲۹

۱. مقدمه

مشروعیت سیاسی یکی از مهم‌ترین مفاهیمی است که تداوم و پایداری نظام‌های حکومتی را در درازمدت تضمین می‌کند. در جوامع معاصر، بویژه در نظام‌هایی که مبتنی بر ایدئولوژی یا اهداف انقلابی شکل گرفته‌اند، مشروعیت نه تنها بر پایه‌های قانونی یا دینی، بلکه بیش از پیش بر عملکرد نهادهای حاکم و کارآمدی آنها در پاسخ به نیازهای عمومی استوار شده است. در این میان، یکی از مهم‌ترین منابع کارآمدی نظام‌های سیاسی، توانایی آنها در مدیریت سیاست خارجی، ایجاد اقتدار بین‌المللی و دفاع از منافع ملی در سطح منطقه‌ای و جهانی است. جمهوری اسلامی ایران به عنوان نظامی برخاسته از یک انقلاب مردمی، همواره تلاش کرده است در کنار مشروعیت اولیه مبتنی بر دین و انقلاب، نوعی مشروعیت ثانویه از طریق عملکرد و کارآمدی نیز برای خود ایجاد کند. در این مسیر، یکی از محورهای اصلی تقویت این مشروعیت عملکردی، بازنمایی موفقیت‌های نظام در عرصه سیاست خارجی بوده است. تأکید بر اقتدار ملی، دیپلماسی عزتمند، مقاومت در برابر نظام سلطه و حمایت از جبهه مقاومت، همگی در همین چارچوب قابل تفسیر هستند. با این حال، کارآمدی نظام صرفاً از طریق کنش‌های دیپلماتیک حاصل نمی‌شود، بلکه نیازمند فرآیندی فعال در انتقال پیام، اقناع عمومی و شکل‌دهی به افکار عمومی نیز هست. در اینجا است که نقش رسانه‌ها برجسته می‌شود. رسانه‌های داخلی به عنوان بازوی نرم و تبلیغاتی نظام سیاسی، وظیفه دارند موفقیت‌های حاصل‌شده در حوزه سیاست خارجی را به زبان عمومی ترجمه کرده و آن را در قالب مفاهیمی چون «اقتدار ملی»، «نفوذ منطقه‌ای» و «دیپلماسی مقاوم» به جامعه منتقل کنند. این فرایند انتقال معنا، نه صرفاً اطلاع‌رسانی، بلکه سازوکاری برای مشروعیت‌زایی تلقی می‌شود. بویژه در دوره‌هایی که مشروعیت ایدئولوژیک به دلایل اجتماعی، اقتصادی یا نسلی با چالش مواجه است، رسانه‌ها با برجسته‌سازی موفقیت‌های نظام در برابر تهدیدات خارجی، به نوعی «تزریق مشروعیت عملکردی» مبادرت می‌ورزند. نظریه تزریق مستقیم، که یکی از نظریه‌های کلاسیک ارتباطی است، تأکید دارد که رسانه‌ها توانایی اثرگذاری سریع، گسترده و مستقیم بر مخاطبان خود را دارند. بر این اساس، اگر پیام رسانه‌ای بصورت مکرر، منسجم و هدفمند طراحی شود، می‌تواند نگرش، احساس و رفتار سیاسی مخاطب را شکل دهد. از این منظر، رسانه‌های داخلی با بهره‌گیری از زبان اقتدار، بحران‌سازی از تهدیدات خارجی، و تصویرسازی از ایران به عنوان کشوری قدرتمند و مستقل، می‌کوشند مشروعیت نظام را از طریق احساس

غرور ملی و اعتماد به توانمندی‌های داخلی تقویت کنند. بر همین اساس، هدف مقاله حاضر بررسی چگونگی عملکرد رسانه‌های داخلی در بازنمایی کارآمدی نظام جمهوری اسلامی در عرصه سیاست خارجی و تحلیل نقش این بازنمایی در فرآیند مشروعیت‌بخشی به نظام است. با بهره‌گیری از روش تحلیل محتوای کیفی، مجموعه‌ای از اخبار منتشرشده در رسانه‌های منتخب مورد بررسی قرار گرفته تا نشان داده شود رسانه‌ها چگونه از مفاهیم قدرت، امنیت و دیپلماسی، در راستای تقویت درک عمومی از کارآمدی نظام استفاده می‌کنند.

۲. پیشینه تحقیق

علی صفایی حائری، دین و نظام‌سازی، ۱۳۸۹

نویسنده مقوله دین را از زوایای متعددی مانند تعریف، ضرورت، ماهیت، منشأ و زبان دین و نیز جامعیت، آزمون‌پذیری و معرفت‌دینی و جامعه و حکومت دینی مورد بحث قرار داده است و طرح مباحث مقدماتی فوق را در حکم مبانی نظام‌سازی دانسته است. وی دین را نه تنها راه، بلکه تنها راه و نه صرفاً مفید، بلکه ضروری، انگیزه‌ساز، هدف‌ساز و نظام‌ساز معرفی می‌کند که به تمام زندگی و روابط اجتماعی نظم می‌بخشد. صفایی حائری با فرض خاتمیت، کمال و جامعیت دین، تنها راه پاسخ به موضوعات اجتماعی، سیاسی و حقوقی امروز را در نظام‌سازی بر پایه دین می‌داند. هرچند بر اهمیت نظام‌سازی دینی تأکید می‌کند، اما تنها بخش اندکی از کتاب به این موضوع اختصاص دارد و موضوع کارآمدی نیز به صورت محدود و اشاره‌وار بررسی شده است.

بهرام اخوان کاظمی، درآمدی بر کارآمدی در نظام سیاسی اسلام، ۱۳۸۳

این کتاب از نخستین آثار در زمینه بررسی کارآمدی در نظام سیاسی اسلام به‌شمار می‌رود. نویسنده تلاش کرده مفهوم کارآمدی را از منظر اسلامی تحلیل کرده و با استناد به سخنان امام علی(ع) در نهج‌البلاغه، شاخص‌های کارآمدی را استخراج نماید. تمرکز اصلی اثر بر استخراج دیدگاه‌های مدیریتی، عدالت‌محور و اخلاق‌مدار از نهج‌البلاغه در حکمرانی است. اخوان کاظمی در پایان کتاب راهکارهایی را برای ارتقای کارآمدی در جمهوری اسلامی ایران پیشنهاد داده است. با این حال، به دلیل تمرکز صرف بر نهج‌البلاغه و عدم

توجه به سایر منابع اسلامی و تحلیل‌های جامعه‌شناختی، اثر از نگاه جامع نسبت به مؤلفه‌های کارآمدی در نظام‌های معاصر محروم است.

محمدتقی مصباح یزدی، مشکلات هدایت (۱۳۸۸)، نگاهی گذرا به نظریه ولایت فقیه (۱۳۷۸)، حکیمانانه‌ترین حکومت (۱۳۹۴)

مصباح یزدی در آثار متعدد خود، به بررسی نظری و عملی کارآمدی نظام اسلامی پرداخته است. او معتقد است کارآمدی دین، قطعی و غیرقابل تردید است و تحقق آن منوط به اجرای کامل احکام الهی است. از نگاه وی، مشروعیت دینی نظام اسلامی به نصب الهی است اما کارآمدی و مقبولیت آن به خواست مردم وابسته است. مصباح در «حکیمانانه‌ترین حکومت» به تفصیل به ابعاد نظری و عملی ولایت فقیه و نقش آن در کارآمدی نظام پرداخته و بر این نکته تأکید دارد که اگر نظام سیاسی بتواند نیازهای انسانی و الهی را تحقق بخشد، نیازهای مادی نیز تأمین خواهد شد. او ضمن تبیین ابعاد نظری کارآمدی، به نمونه‌هایی از موفقیت نظام جمهوری اسلامی در چارچوب ولایت فقیه نیز اشاره می‌کند.

حمید احمدی حاجیکلایی، مبانی و فرآیند نظام‌سازی سیاسی در انقلاب اسلامی ایران، ۱۳۹۰

این اثر به تحلیل نظام‌سازی سیاسی در بستر انقلاب اسلامی پرداخته و با نگاهی تاریخی، مراحل و فرآیند نهادسازی پس از انقلاب را واکاوی می‌کند. نویسنده بر این باور است که انقلاب اسلامی بر پایه نگاهی نو به متون دینی و تاریخ سیاسی ایران، چارچوبی نوین از حکومت دینی ارائه داده است. در این راستا، مجموعه‌ای از حوادث پس از پیروزی انقلاب، همچون تصویب قانون اساسی، تشکیل نهادها و سامان‌دهی قدرت، مبنای اصلی نظام‌سازی معرفی شده‌اند. هرچند این اثر از منظر تاریخی و تحلیلی اهمیت دارد، اما کمتر به تبیین نظری کارآمدی و مشروعیت سیاسی پرداخته است و بحث‌های کارآمدی بیشتر بصورت ضمنی مطرح شده‌اند.

علی ذوعلم، تجربه کارآمدی حکومت ولایتی، ۱۳۸۶

در این کتاب، نویسنده با تمرکز بر تجربه عملی حکومت ولایت فقیه، تلاش می‌کند رابطه نظریه سیاسی و کارآمدی در عمل را بررسی کند. وی بر این باور است که کارآمدی نظام سیاسی متأثر از توان اجرای اهداف آرمانی و اخلاقی نظام است و ناکارآمدی کارگزاران ممکن است منجر به تضعیف تصویر کلی نظام شود. ذوعلم معتقد است

ولایت‌فقیه علاوه بر پشتوانه نظری، در عرصه عمل نیز موفق عمل کرده و جمهوری اسلامی را به الگویی موفق در حکمرانی دینی بدل کرده است. او با مرور نمونه‌های تاریخی، به تبیین ابعاد کارآمدی نظریه ولایت‌فقیه می‌پردازد. با این حال، تمرکز کتاب بر عملکرد نهاد ولایت‌فقیه است و تحلیل نظری جامعی از مؤلفه‌های کارآمدی در کلیت نظام سیاسی ارائه نمی‌دهد.

محمدجواد لاریجانی، حکومت؛ مباحثی در مشروعیت و کارآمدی، ۱۳۷۴

این کتاب از جمله نخستین آثار منتشرشده در حوزه تحلیل مفهومی مشروعیت و کارآمدی است. لاریجانی در این اثر سعی کرده است با تفکیک میان مشروعیت و کارآمدی، چارچوبی نظری برای بررسی حکومت اسلامی ارائه دهد. او مشروعیت را از شریعت و عدالت و کارایی در عرصه‌های مختلف می‌تواند استمرار یابد. گرچه نویسنده به تبیین برخی نظریه‌های سیاسی پرداخته، اما تمرکز اصلی اثر بر مبانی نظری است و به بررسی میدانی یا مصادیق عینی کارآمدی در جمهوری اسلامی ورود جدی پیدا نکرده است. با این حال، مباحث بنیادین مطرح‌شده در کتاب، جایگاه مهمی در مطالعات نظری کارآمدی دارد.

سید مرتضی نبوی، جمهوری اسلامی ایران و چالش‌های کارآمدی، ۱۳۹۴

نبوی در این کتاب به بررسی نظام تصمیم‌گیری در جمهوری اسلامی پرداخته و ضعف‌ها، چالش‌ها و فرصت‌های آن را از منظر کارآمدی تحلیل کرده است. از دیدگاه وی، مشکلاتی نظیر نبود انسجام در سازوکارهای تصمیم‌گیری، ناهماهنگی میان قوا، و ضعف در شناسایی ظرفیتهای داخلی، مانع تحقق کارویژه‌های نظام شده و موجب تضعیف رضایت عمومی گشته‌اند. او بر این باور است که بخشی از بحرانهای کارآمدی ناشی از رعایت نکردن معیارهای ارزشی در سیاستگذاری‌هاست. نبوی همچنین بر ضرورت بازطراحی فرآیندهای تصمیم‌گیری و تقویت هماهنگی ساختاری تأکید دارد. گرچه کتاب تحلیل‌های دقیقی از نارسایی‌ها ارائه می‌دهد، اما ارتباط مستقیمی با مفهوم نظری مشروعیت و پیوند آن با کارآمدی برقرار نمی‌سازد.

۱.۲ تفاوت پژوهش حاضر با تحقیقات قبلی

بررسی پیشینه‌های تحقیق نشان می‌دهد که اغلب آثار پیشین یا بر مبانی نظری مشروعیت و کارآمدی تمرکز دارند مانند آثار محمدجواد لاریجانی یا مصباح یزدی، یا به صورت کلی به

چالش‌های ساختاری نظام جمهوری اسلامی ایران در تحقق کارآمدی پرداخته‌اند مانند آثار سید مرتضی نبوی یا حمید احمدی حاجیکلائی. برخی دیگر نیز صرفاً از منظر دینی یا فلسفی به ظرفیت دین در نظام‌سازی و کارآمدی پرداخته‌اند، بدون آنکه ابعاد رسانه‌ای، بازنمایی یا سیاست خارجی را بررسی کنند نظیر آثار صفایی حائری یا اخوان کاظمی. در هیچ یک از این پیشینه‌ها، پیوند مستقیم میان سه مؤلفه کلیدی مقاله‌ی حاضر یعنی رسانه‌های داخلی به عنوان بازیگران مشروعیت‌ساز، کارآمدی نظام جمهوری اسلامی در قالب سیاست خارجی، و نظریه تزریق مستقیم به عنوان چارچوب تحلیلی رسانه‌ای، بصورت جامع مورد بررسی قرار نگرفته است. همچنین هیچ یک از این آثار به تحلیل محتوای کیفی اخبار منتشرشده در رسانه‌های رسمی ایران پرداخته‌اند تا نشان دهند چگونه رسانه‌ها از طریق بازنمایی گزینشی اقتدار، عملکرد سیاست خارجی نظام را مشروع جلوه می‌دهند. نوآوری و ابتکار علمی این مقاله در چند محور اساسی قابل تبیین است: نخست، ترکیب سه‌گانه نظریه تزریق مستقیم، مشروعیت عملکردی، و کارآمدی در سیاست خارجی که پژوهش حاضر برای نخستین بار با استفاده از آن، نقش رسانه‌ها را در مشروعیت بخشی به کارآمدی سیاست خارجی تحلیل می‌کند و نشان می‌دهد که رسانه‌ها چگونه از طریق پیام‌های مستقیم و تکرارشونده، افکار عمومی را به سمت پذیرش اقتدار و موفقیت نظام هدایت می‌کنند. دوم، استفاده از روش‌شناسی تجربی مبتنی بر تحلیل محتوای کیفی؛ برخلاف آثار پیشین که عمدتاً تئوریک یا خطابه‌ای هستند، این تحقیق با نمونه‌گیری هدفمند از ۳۰ خبر از رسانه‌های مختلف، بر پایه روش تحلیل مضمون و استخراج تم‌های اصلی و فرعی، تحلیل نظام‌مندی از بازنمایی رسانه‌ای ارائه می‌دهد. سوم، تمرکز خاص بر حوزه سیاست خارجی به‌مثابه شاخص عینی کارآمدی نظام؛ در حالی که پیشینه‌های پیشین بیشتر بر ابعاد داخلی مانند اقتصاد، عدالت، مدیریت تمرکز داشتند، این مقاله با تأکید بر اقتدار دیپلماتیک و امنیتی جمهوری اسلامی، سیاست خارجی را به عنوان ابزار اصلی بازتولید مشروعیت بررسی می‌کند. و چهارم، استفاده از داده‌های واقعی و منابع رسانه‌ای به‌جای تحلیل انتزاعی صرف؛ پژوهش حاضر از طریق تحلیل اخبار واقعی، شواهدی ملموس برای اثبات نقش رسانه‌ها در تقویت مشروعیت نظام ارائه می‌دهد.

۳. چارچوب نظری

نظریه تزریق مستقیم (Hypodermic Needle Theory) که با عنوان‌هایی مانند «نظریه گلوله جادویی» (Magic Bullet Theory) یا مدل انتقال مستقیم نیز شناخته می‌شود، از اولین تلاش‌های نظری برای تبیین قدرت رسانه‌ها و اثرگذاری آنها بر مخاطبان به شمار می‌رود. این نظریه که در دهه‌های ۱۹۲۰ و ۱۹۳۰ میلادی شکل گرفت، به‌طور گسترده‌ای در میان اندیشمندان و تحلیلگران رسانه‌ای اولیه مورد توجه قرار گرفت. در چارچوب این دیدگاه، رسانه‌ها به‌مثابه ابزارهایی قدرتمند برای تأثیرگذاری مستقیم، سریع و فراگیر بر افکار عمومی در نظر گرفته می‌شوند، به‌گونه‌ای که گویا محتوای رسانه‌ای بصورت یک گلوله یا آمپول، مستقیماً به ذهن مخاطب «تزریق» می‌شود (Severin & Tankard, 2001).

۱.۳ زمینه تاریخی شکل‌گیری نظریه

نظریه تزریق مستقیم در بستر تحولات اجتماعی، تکنولوژیک و سیاسی خاصی پدید آمد. در آغاز قرن بیستم، توسعه فناوری‌های ارتباطی نظیر تلگراف، رادیو، سینما و مطبوعات باعث شد که رسانه‌ها نقشی بی‌سابقه در انتقال پیام‌های سیاسی، تجاری و فرهنگی ایفا کنند. از سوی دیگر، وقوع جنگ جهانی اول و استفاده گسترده دولت‌ها از تبلیغات برای بسیج افکار عمومی، توجه زیادی را به قدرت رسانه‌ها معطوف ساخت. دولت‌هایی مانند بریتانیا و ایالات متحده آمریکا از طریق ابزارهایی مانند پوستر، فیلم و برنامه‌های رادیویی توانستند مردم را نسبت به ضرورت جنگ و دشمن‌سازی اقناع کنند (Bryant & Finklea, 2022).

در همین دوره، تجربیاتی مانند پخش رادیویی برنامه «جنگ دنیاها» توسط اورسن ولز در سال ۱۹۳۸، که موجب ترس و هراس گسترده‌ای در میان شنوندگان آمریکایی شد، به عنوان شواهد تجربی قدرت بی‌واسطه رسانه‌ها تلقی شدند. در این رویداد، بسیاری از شنوندگان، محتوای داستانی برنامه را به عنوان گزارش خبری واقعی از حمله موجودات فضایی تعبیر کردند و واکنش‌های شدیدی از خود نشان دادند (Cantril, 2017). هرچند بعدها مشخص شد که میزان واقعی وحشت کمتر از آن بود که رسانه‌ها ادعا کردند، اما این ماجرا به تقویت تلقی موجود از تأثیر سریع و همه‌جانبه رسانه‌ها کمک کرد.

۲.۲ مفروضات اساسی نظریه

نظریه تزریق مستقیم بر چند فرض بنیادی استوار است:

۱. رسانه ها بسیار قدرتمند هستند و توانایی کنترل و شکل دهی افکار عمومی را دارند.
  ۲. مخاطبان منفعل هستند و بدون تحلیل یا مقاومت، پیام‌های رسانه‌ای را دریافت و باور می‌کنند.
  ۳. تأثیر پیام‌ها یک‌دست و یکنواخت است؛ یعنی همه مخاطبان به یک شیوه مشابه به پیام‌های رسانه‌ای واکنش نشان می‌دهند.
  ۴. فرایند تأثیرگذاری رسانه‌ای خطی است؛ رسانه به عنوان فرستنده، پیام را بدون واسطه به مخاطب به عنوان گیرنده منتقل می‌کند.
  ۵. بافت اجتماعی، روانی و فرهنگی مخاطب نادیده گرفته می‌شود و هیچ واسطه‌ای میان پیام و اثر وجود ندارد (McQuail, 2010).
- در این نگاه، رسانه نه تنها تأثیرگذار است، بلکه نقش تعیین‌کننده‌ای در هدایت افکار عمومی، ایجاد نگرش‌های سیاسی و فرهنگی و حتی تغییر رفتار اجتماعی ایفا می‌کند.

۳.۳ جایگاه مخاطب در نظریه تزریق مستقیم

یکی از برجسته‌ترین ویژگی‌های نظریه تزریق مستقیم، نوع نگاه آن به مخاطب است. در این نظریه، مخاطب نه تنها به عنوان یک گیرنده منفعل (Passive Receiver) معرفی می‌شود، بلکه اساساً فاقد قدرت تحلیل، مقاومت، یا تفسیر پیام تلقی می‌شود. رسانه در این مدل همانند یک سوزن تزریق (یا گلوله اطلاعاتی) در نظر گرفته می‌شود که پیام را مستقیماً به روان یا ذهن مخاطب وارد می‌کند؛ و مخاطب نیز مانند بدنی بدون دفاع، پیام را به‌تمامی و بی‌واسطه جذب می‌کند (Severin & Tankard, 2001). در واقع، مخاطب در این نظریه همچون «لوحی سفید» (Tabula Rasa) است که محتوای رسانه‌ای بر آن حک می‌شود. این دیدگاه ریشه در نظریه‌های روان‌شناسی رفتاری دارد، بویژه در آموزه‌های شرطی‌سازی کلاسیک، جایی که انسان به عنوان موجودی منفعل در برابر محرک‌های بیرونی تصور می‌شود. به همین دلیل، فرایند ارتباطی در نظریه تزریق مستقیم، صرفاً از بالا به پایین و یک‌سویه است، که در آن رسانه به عنوان فرستنده، همه قدرت را در اختیار دارد و مخاطب تنها گیرنده بی‌قدرت و بدون فیلتر است (Bryant & Finklea, 2022).

این تصور از مخاطب تا حد زیادی با فضای تاریخی شکل‌گیری نظریه همخوان است. در دوران جنگ جهانی اول و دوم، دولت‌ها از رسانه‌ها به عنوان ابزارهای تبلیغاتی استفاده

می‌کردند و باور بر این بود که با استفاده از پوستر، فیلم و برنامه‌های رادیویی می‌توان توده‌ها را بسیج یا کنترل کرد. در چنین فضایی، مخاطب بیشتر به‌مثابه جمعیتی بدون هویت فردی و قابل هدایت تصور می‌شد. به بیان دیگر، فرض بر این بود که انسان‌ها چون در معرض بمباران رسانه‌ای قرار گرفته‌اند، نمی‌توانند مقاومت یا تحلیل شخصی داشته باشند و واکنش آن‌ها در برابر پیام رسانه‌ای، مستقیم، فوری و مشابه است (McQuail, 2010). از منظر نظریه تزریق مستقیم، همه افراد در برابر یک پیام رسانه‌ای به‌طور یکنواخت تأثیر می‌پذیرند. این تصور مبتنی بر نادیده‌گرفتن متغیرهای میانجی‌گرانه‌ای چون سواد رسانه‌ای، تجربه زیسته، باورهای پیشین، هویت فرهنگی یا پایگاه اجتماعی است. در واقع، همه مخاطبان به‌مثابه توده‌ای همگن و بی‌تمایز تلقی می‌شوند که قادر به اعمال هیچ‌گونه تفکر انتقادی یا مقاومت شناختی در برابر پیام‌ها نیستند (Cantril, 2017).

این در حالی است که پژوهش‌های بعدی بویژه در دهه‌های ۱۹۴۰ و ۱۹۵۰ توسط افرادی چون کاتز و لازارسفلد نشان داد که مخاطب نه تنها منفعل نیست، بلکه از نقش فعالی در دریافت، تفسیر و بازسازی پیام‌ها برخوردار است (Katz & Lazarsfeld, 2017). آن‌ها دریافتند که تأثیر رسانه‌ها به واسطه عواملی چون گروه‌های مرجع، گفت‌وگوهای بین‌فردی و زمینه‌های فرهنگی تعدیل می‌شود. بنابراین، مخاطب نه گیرنده‌ای صرف، بلکه فیلترکننده‌ای فعال در فرایند ارتباطی است. با این حال، نباید ارزش تاریخی و مفهومی نظریه تزریق مستقیم را نادیده گرفت. این نظریه، اولین تلاش سازمان‌یافته برای مدل‌سازی نقش رسانه در جامعه بود. حتی امروزه نیز در تحلیل موقعیت‌هایی که مخاطب در معرض پیام‌هایی انحصاری، تکرارشونده و نظام‌مند قرار می‌گیرد (مانند تبلیغات سیاسی، عملیات روانی یا رسانه‌های دولتی در شرایط بحران)، این مدل می‌تواند نقش تحلیلی ایفا کند. در چنین موقعیت‌هایی، مخاطب ممکن است رفتارهایی از خود بروز دهد که شبیه الگوی واکنش سریع و انفعالی مورد نظر این نظریه باشد. در مجموع، نظریه تزریق مستقیم مخاطب را به عنوان موجودی کاملاً منفعل و بی‌قدرت در نظر می‌گیرد؛ تصویری که اگرچه با شواهد پژوهشی جدید در تضاد است، اما در موقعیت‌های خاصی همچنان می‌تواند بخشی از واقعیت ارتباط رسانه‌ای را تبیین کند.

با وجود تأثیرگذاری اولیه، نظریه تزریق مستقیم به‌زودی با انتقادات گسترده‌ای مواجه شد. یکی از مهم‌ترین انتقادات، ساده‌سازی بیش از حد فرایند ارتباط و نادیده‌گرفتن تفاوت‌های فردی، فرهنگی و اجتماعی مخاطبان بود. در مطالعات انجام‌شده در پروژه

معروف لازارسفلد در دهه ۱۹۴۰، مشخص شد که رسانه‌ها آن‌چنان‌که در این نظریه فرض می‌شود، قدرت بی‌حد و حصر ندارند. بر اساس یافته‌های این تحقیق، گروه‌های مرجع، روابط بین‌فردی، و تفسیر فعالانه پیام‌ها توسط مخاطبان نقش مهمی در اثرگذاری نهایی دارند (Katz & Lazarsfeld, 2017). علاوه بر این، نظریات بعدی مانند نظریه استفاده و رضامندی (Uses and Gratifications Theory)، نظریه رمزگشایی (Encoding/Decoding)، و نظریه‌های انتقادی، بر فعال بودن مخاطب و پیچیدگی فرایند ارتباط تأکید دارند. در این دیدگاه‌ها، مخاطب نه تنها منفعل نیست، بلکه انتخاب‌گر، تفسیرکننده و حتی مقاومت‌کننده در برابر پیام‌های رسانه‌ای است (McQuail, 2010).

۴.۳ ارزش تحلیلی نظریه در شرایط خاص

با وجود انتقادات فراوان، نظریه تزریق مستقیم هنوز در برخی موقعیت‌های خاص تحلیلی کاربرد دارد. برای مثال، در شرایطی که پیام رسانه‌ای بسیار یک‌سویه، سازمان‌یافته و انحصاری باشد، و مخاطب امکان دسترسی به منابع جایگزین نداشته باشد، می‌توان اثرگذاری مستقیم رسانه را مورد بررسی قرار داد. این شرایط ممکن است در وضعیت‌های بحرانی، جنگ، سانسور یا سلطه رسانه‌ای یک‌جانبه رخ دهد (Bryant & Finklea, 2022). علاوه بر آن، در تحلیل ساختارهای تبلیغاتی، پیام‌های دولتی و کمپین‌های روانی که بصورت مکرر، با زبانی ساده و تکرارشونده به مخاطبان منتقل می‌شوند، چارچوب تزریق مستقیم هنوز هم مورد استفاده قرار می‌گیرد، بویژه در تحلیل رفتار مخاطبان در جوامع با کنترل رسانه‌ای شدید. نظریه تزریق مستقیم به‌رغم آنکه امروزه به عنوان مدلی ساده‌انگارانه شناخته می‌شود، یکی از نقاط آغازین مطالعات علمی رسانه به شمار می‌رود. این نظریه، زمینه‌ساز توسعه نظریات پیچیده‌تر و انتقادی‌تری در حوزه ارتباطات شد و اهمیت رسانه‌ها را به عنوان ابزارهای قدرت اجتماعی و سیاسی برجسته ساخت. همچنین در فهم اینکه چرا برخی از مخاطبان در شرایط خاص واکنش‌های هماهنگ و مشابهی به پیام‌های رسانه‌ای دارند، همچنان مفید و قابل تحلیل است. بویژه در دوران معاصر که جریان‌های خبری و تبلیغاتی انبوه و هدفمند در فضای مجازی، شبکه‌های اجتماعی و رسانه‌های رسمی، نقش برجسته‌ای در شکل‌دهی ادراک عمومی ایفا می‌کنند، بازخوانی نظریه تزریق مستقیم می‌تواند به درک فرایندهای اثرگذاری رسانه‌ای در بسترهای خاص کمک کند. البته این بازخوانی باید با درک پیچیدگی‌های مخاطب، تنوع فرهنگی و دسترسی به منابع متعدد همراه باشد.

۴. مشروعیت‌بخشی به کارآمدی نظام جمهوری اسلامی ایران

در نظام‌های سیاسی، مشروعیت و کارآمدی دو مؤلفه بنیادین برای تداوم حیات سیاسی و جلب رضایت عمومی به شمار می‌روند. در جمهوری اسلامی ایران، این دو مفهوم به‌ویژه از آن‌رو اهمیت مضاعف می‌یابند که مشروعیت اولیه نظام مبتنی بر مبانی دینی و الهی بوده، اما استمرار آن مستلزم اثبات توانایی در پاسخ‌گویی به مطالبات عمومی است. به عبارت دیگر، کارآمدی نظام به عنوان تجلی عینی عملکرد سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و بین‌المللی، به عاملی تعیین‌کننده در تقویت یا تضعیف مشروعیت سیاسی بدل شده است. در این میان، عرصه سیاست خارجی یکی از مهم‌ترین بستری‌هاست که نظام از طریق آن می‌کوشد تصویری مقتدر و کارآمد از خود ارائه داده و حمایت افکار عمومی را جلب کند. در ادامه، به مهم‌ترین مؤلفه‌هایی پرداخته می‌شود که نظام جمهوری اسلامی ایران از طریق آنها، سعی در مشروع جلوه دادن عملکرد خود در حوزه کارآمدی دارد.

۱.۴ امنیت و اقتدار ملی به عنوان مؤلفه‌های بنیادین در مشروعیت‌بخشی

در نظام‌های سیاسی، تأمین امنیت و حفظ اقتدار ملی به عنوان یکی از مهم‌ترین ارکان مشروعیت حکومت مورد توجه قرار می‌گیرد. امنیت به عنوان یکی از نیازهای اساسی انسان، نقش تعیین‌کننده‌ای در پایداری نظام‌های حکومتی دارد. در نظام جمهوری اسلامی، توانایی دولت در تأمین امنیت داخلی و مقابله با تهدیدهای خارجی به عنوان شاخصی از کارآمدی و اقتدار نظام محسوب می‌شود. این نوع امنیت نه تنها در عرصه دفاعی و نظامی بلکه در ابعاد اجتماعی و اقتصادی نیز تأثیرگذار است. به عبارتی، یک سیستم سیاسی که قادر است از طریق ایجاد یک ساختار دفاعی قوی، پاسخگوی نیازهای امنیتی مردم باشد، در فرآیند مشروعیت‌بخشی نقشی کلیدی ایفا می‌کند. (Almond & Powell, 1996)

توانمندی نظام در مقابله با تهدیدهای داخلی مانند شورش‌های قومی، اعتراضات پراکنده و بی‌ثباتی اجتماعی، و همچنین تهدیدهای خارجی همچون تحریم‌ها و فشارهای بین‌المللی، به عنوان بخشی از یک استراتژی کلی جهت حفظ حاکمیت و اقتدار ملی مطرح شده است. از این منظر، دولت تلاش می‌کند تا از طریق توسعه و بهبود عملکرد نهادهای امنیتی، مانند نیروهای مسلح و نهادهای اطلاعاتی، تصویر یک نظام منسجم و مقاوم را در ذهن مردم تقویت کند. این تصویر، موجب افزایش اعتماد عمومی به عملکرد حکومت شده و مشروعیت نظام را در عرصه داخلی تثبیت می‌کند. (McQuail, 2010) علاوه بر این، نقش

رسانه ها در بازتاب دستاوردهای نظامی و امنیتی نیز از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. نمایش موفقیت‌های نظام در مقابل تهدیدهای خارجی، گزارش‌های مکرر از عملیات‌های دفاعی و تأکید بر ایستادگی در برابر فشارهای بین‌المللی، موجبات پذیرش و همبستگی عمومی را فراهم می‌آورد. این نوع بازنمایی، امنیت و اقتدار ملی را به عنوان بخشی از گفتمان رسمی کشور مطرح می‌کند و در نتیجه، مشروعیت حاکمیت را از منظر عملکرد عملی تقویت می‌کند. از سوی دیگر، حفظ امنیت و اقتدار ملی در شرایط بحرانی، مستلزم هماهنگی دقیق میان نهادهای مختلف اجرایی است. وجود ساختارهای کارآمد در حوزه‌های دفاعی، اطلاعاتی و انتظامی، نه تنها به بهبود توان دفاعی نظام منجر می‌شود، بلکه نقش مؤثری در کاهش شکاف بین انتظارات مردم و عملکرد دولت ایفا می‌کند. هنگامی که مردم شاهد پاسخگویی سریع، منسجم و اثربخش دولت به بحران‌ها باشند، اعتماد آن‌ها به کارآمدی حاکمیت افزایش یافته و این امر مستقیماً به مشروعیت نظام افزوده می‌شود. به‌طور کلی، امنیت ملی و توانمندی‌های دفاعی به عنوان مؤلفه‌های بنیادین در مشروعیت بخشی، نشان‌دهنده تعهد نظام به حفاظت از منافع و حقوق شهروندان است. عملکرد موفق در این حوزه، زمینه‌ساز تقویت مشروعیت سیاسی می‌شود و موجب می‌شود که مردم نه تنها از نتایج ملموس سیاست‌های دفاعی لذت ببرند، بلکه به عنوان عاملی کلیدی در تثبیت مشروعیت نظام، نقش خود را ایفا کنند. به این ترتیب، امنیت و اقتدار ملی در یک سیستم سیاسی، هم‌زمان با ایجاد احساس رضایت و آرامش در میان مردم، به تقویت مشروعیت حکومت کمک می‌کند و امکان بهبود مستمر در عملکرد اجرایی را فراهم می‌آورد (Severin & Tankard, 2001).

۲.۴ عدالت اجتماعی و اقتصادی به عنوان مؤلفه‌ای راهبردی در تقویت مشروعیت

در نظام‌هایی که بر ایدئولوژی عدالت‌محور بنا شده‌اند، تحقق عدالت اجتماعی و اقتصادی یکی از اساسی‌ترین معیارهای ارزیابی مشروعیت به شمار می‌رود. مشروعیت یک نظام سیاسی زمانی پایدار می‌ماند که شهروندان احساس کنند در فرآیند بهره‌مندی از امکانات، فرصت‌ها و منابع ملی، برخورداری برابر و منصفانه دارند. در واقع، عدالت در سطح عینی و ذهنی، به عنوان پلی ارتباطی میان کارآمدی و مقبولیت عمومی عمل می‌کند؛ به این معنا که رضایت‌مندی عمومی از ساختار قدرت، به میزان درک مردم از اجرای عدالت بستگی دارد (Beetham, 1991). در جمهوری اسلامی ایران، عدالت‌خواهی به عنوان یکی از شعارهای

اصلی انقلاب اسلامی، هم در قانون اساسی و هم در گفتمان رسمی سیاست‌گذاری بازتاب یافته است. به همین دلیل، عملکرد دولت در حوزه عدالت اجتماعی و اقتصادی، همواره یکی از محورهای کلیدی در بازنمایی مشروعیت سیاسی بوده است. ابزارهایی مانند پرداخت یارانه‌ها، ایجاد نهادهای حمایتی (مانند کمیته امداد، سازمان بهزیستی و بنیاد مستضعفان)، حمایت از مناطق محروم و ارائه تسهیلات معیشتی به اقشار آسیب‌پذیر، بخشی از سیاست‌های اجرایی برای پاسخ به مطالبه عدالت اجتماعی هستند. از سوی دیگر، عدالت اقتصادی که بر توزیع منابع، کنترل نابرابری، و مقابله با فساد تمرکز دارد، در شکل‌گیری اعتماد عمومی نقش تعیین‌کننده‌ای دارد. نبود عدالت در توزیع ثروت، وجود رانت، تبعیض در دسترسی به خدمات و شکاف طبقاتی فزاینده، موجب می‌شود احساس تبعیض در میان شهروندان افزایش یابد و در نتیجه، مشروعیت سیاسی با چالش مواجه شود. (Rawls, 1999) در مقابل، هرگاه مردم احساس کنند دولت با اراده و توان واقعی در پی تحقق عدالت است، حتی در شرایط دشوار اقتصادی، نوعی سرمایه اجتماعی و همبستگی سیاسی حول حاکمیت شکل می‌گیرد. از منظر جامعه‌شناسی سیاسی، احساس عدالت یکی از مؤلفه‌های مرکزی «رضایت ضمنی» مردم از قدرت حاکمه است. این احساس، هنگامی شکل می‌گیرد که شهروندان عملکرد حکومت را در چارچوب «انصاف، شفافیت و پاسخگویی» ارزیابی کنند. تجربه بسیاری از جوامع نشان داده است که حتی در غیاب موفقیت‌های اقتصادی گسترده، اجرای سیاست‌های عادلانه و پرهیز از تبعیض می‌تواند موجب حفظ مشروعیت شود (Tyler, 2006).

در جمهوری اسلامی نیز، گفتمان سیاسی مقامات همواره بر «توزیع عادلانه ثروت» و «مبارزه با فقر» تأکید داشته است. اما آنچه مشروعیت را تثبیت می‌کند، نه صرف این شعارها، بلکه میزان تحقق عینی عدالت در زندگی مردم است. هنگامی که مردم در عرصه‌های مختلف—از استخدام گرفته تا مسکن، آموزش و سلامت—احساس برابری در دسترسی داشته باشند، کارآمدی نظام تقویت شده و مشروعیت آن نیز پایدار خواهد شد.

همچنین، رسانه‌ها در این فرآیند نقشی اساسی دارند. بازتاب خدمات رفاهی دولت، برجسته‌سازی پروژه‌های توسعه‌ای در مناطق کم‌برخوردار، و شفاف‌سازی در مورد سیاست‌های اقتصادی، می‌تواند برداشت مردم از عادلانه بودن نظام را تقویت کند. اما در مقابل، افشاگری درباره رانت، اختلاس یا تبعیض ساختاری، در صورتی که پاسخی مناسبی از سوی حاکمیت دریافت نکند، می‌تواند به فرسایش مشروعیت منجر شود. در مجموع،

عدالت اجتماعی و اقتصادی در جمهوری اسلامی ایران، نه تنها به عنوان یکی از اهداف ایدئولوژیک، بلکه به عنوان ابزاری برای حفظ و تقویت مشروعیت عملکردی عمل می‌کند. تجربه تاریخی و ساختار سیاسی کشور نشان داده است که هرگاه شکاف عدالت اجتماعی افزایش یافته، اعتماد عمومی نیز کاهش یافته و در مقابل، در دوره‌هایی که اقدامات ملموس در جهت کاهش تبعیض صورت گرفته، همراهی مردم با نظام نیز تقویت شده است.

۳.۴ سیاست خارجی مستقل و مقاوم به عنوان نماد کارآمدی و مشروعیت‌زایی

سیاست خارجی، فراتر از یک حوزه تخصصی در عرصه بین‌المللی، در بسیاری از نظام‌های سیاسی بویژه جمهوری اسلامی ایران، به عنوان یکی از ابزارهای کلیدی مشروعیت‌سازی داخلی شناخته می‌شود. در چنین نظام‌هایی، نحوه مواجهه با قدرت‌های جهانی، نوع تعاملات بین‌المللی و میزان استقلال در سیاست‌گذاری خارجی، مستقیماً بر درک مردم از کارآمدی و اقتدار حاکمیت تأثیر می‌گذارد. به عبارت دیگر، موفقیت در سیاست خارجی می‌تواند یکی از مبانی تقویت مشروعیت عملکردی نظام سیاسی باشد (Roskin & Berry, 2010). جمهوری اسلامی ایران از بدو تأسیس، سیاست خارجی خود را بر اساس اصولی چون استقلال، مقاومت، حمایت از ملت‌های مظلوم و مقابله با نظام سلطه تعریف کرده است. این رویکرد نه تنها بر اساس مبانی ایدئولوژیک شکل گرفته، بلکه به عنوان نماد اقتدار سیاسی و توانمندی حاکمیت در سطح جهانی معرفی شده است. حضور فعال در مسائل منطقه‌ای، حمایت از جبهه مقاومت در فلسطین، لبنان و سوریه، و مقابله با نفوذ آمریکا در غرب آسیا، از جمله مصادیقی است که در گفتمان رسمی کشور، به عنوان دستاوردهایی برای اثبات اقتدار و مشروعیت نظام بازنمایی می‌شوند.

در عرصه داخلی، مردم سیاست خارجی را نه صرفاً از منظر منافع دیپلماتیک، بلکه به عنوان معیاری از استقلال و عزت ملی ارزیابی می‌کنند. هنگامی که دولت در برابر فشارهای بین‌المللی تسلیم نمی‌شود، از حقوق هسته‌ای دفاع می‌کند یا در تعامل با قدرت‌های جهانی بر اصول خود پافشاری دارد، بخشی از جامعه این رفتار را نشانه‌ای از کفایت حاکمیت و در نتیجه، مشروعیت آن تلقی می‌کند (Nye, 2004). بر این اساس، سیاست خارجی به ابزاری برای تقویت غرور ملی و افزایش اعتماد عمومی به حاکمیت تبدیل می‌شود.

از منظر نظری، رابطه مستقیمی میان قدرت نرم (Soft Power) و مشروعیت سیاسی وجود دارد. زمانی که سیاست خارجی کشوری بتواند تأثیرات فرهنگی، ارزشی یا سیاسی خود را

بدون اعمال زور به دیگر کشورها منتقل کند، مشروعیت داخلی آن نیز تقویت می‌شود (Keohane & Nye, 1973). در جمهوری اسلامی ایران، بازنمایی اقتدار دیپلماتیک در رسانه‌ها، روایت مقاومت در برابر تحریم‌ها، و نمایش حمایت بین‌المللی از برخی مواضع ایران، نقش مهمی در افزایش سرمایه مشروعیت نظام ایفا کرده است.

افکار عمومی داخلی، در بسیاری از مواقع موفقیت یا ناکامی در عرصه سیاست خارجی را با سطح کلی کارآمدی نظام گره می‌زنند. به‌طور خاص، توانایی حاکمیت در دستیابی به توافقات مطلوب، حفظ منافع ملی در مذاکرات، یا جلوگیری از مداخله خارجی، به عنوان مؤلفه‌هایی از کفایت دولت در نظر گرفته می‌شود. از سوی دیگر، ناکامی در سیاست خارجی، بویژه در شرایطی که آثار اقتصادی و معیشتی بر مردم تحمیل می‌شود، می‌تواند به فرسایش مشروعیت منجر شود. بنابراین، نحوه مدیریت چالش‌های بین‌المللی از جمله تحریم‌ها، جنگ‌های نیابتی، یا رقابت‌های منطقه‌ای، مستقیماً در پایداری مشروعیت سیاسی نقش دارد.

در نهایت، می‌توان گفت سیاست خارجی در جمهوری اسلامی ایران، فراتر از یک ابزار تعامل با جهان، به عنوان عرصه‌ای برای بازتولید اقتدار و اعتماد داخلی عمل کرده است. سیاستی که نه تنها در صحنه بین‌المللی پیام دارد، بلکه در ذهن و زبان مردم نیز نقش مؤثری در شکل‌گیری احساس امنیت، افتخار و همراهی با نظام ایفا می‌کند. از این منظر، سیاست خارجی مقاوم و مستقل، مؤلفه‌ای اساسی در پیوند میان کارآمدی و مشروعیت محسوب می‌شود.

۵. روش تحقیق

روش این تحقیق توصیفی - تحلیلی از نوع تحلیل محتوای کیفی است. در این پژوهش، تحلیل محتوای کیفی به منظور شناسایی و تفسیر نحوه بازنمایی مفاهیم مرتبط با "اقتدار" و "کارآمدی نظام" در رسانه‌های داخلی جمهوری اسلامی ایران انجام شده است. از آنجا که هدف اصلی تحقیق، بررسی چگونگی نقش‌آفرینی رسانه‌ها در مشروعیت‌بخشی به سیاست خارجی نظام از طریق بازتاب اقتدار، عزت ملی و کارآمدی است، روش تحلیل محتوای کیفی به عنوان ابزار مناسب برای واکاوی مضامین پنهان و آشکار در پیام‌های رسانه‌ای انتخاب شده است.

جامعه آماری این پژوهش را اخبار منتشرشده در رسانه های خبری رسمی جمهوری اسلامی ایران تشکیل می دهد. این رسانه ها شامل خبرگزاری هایی همچون ایسنا، فارس، مهر، تسنیم، تابناک، جام جم آنلاین، صدا و سیما، دفاع پرس، دیپلماسی ایرانی، میزان و وطن امروز هستند.

نمونه آماری شامل ۳۰ خبر تحلیلی و گزارشی از رسانه های داخلی است که در رابطه با موضوع اقتدار و سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران منتشر شده اند. این نمونه ها بصورت غیراحتمالی و هدفمند انتخاب شده اند. معیارهای انتخاب شامل تمرکز بر اقتدار، مشروعیت، کارآمدی، سیاست خارجی و برخورداری از ساختار تحلیلی بوده است.

داده ها از طریق مطالعه و استخراج اخبار و تحلیل های رسانه ای انجام شده است. ابزار اصلی گردآوری اطلاعات، بررسی متن کامل گزارش ها و تحلیل محتوای متنی بر اساس کدگذاری موضوعی بوده است.

برای تحلیل داده ها از تحلیل مضمون استفاده شده است. این فرایند شامل خوانش دقیق اخبار، استخراج مفاهیم کلیدی، دسته بندی در مضامین اصلی و فرعی و تحلیل روابط بین مضامین جهت ارائه الگوی تبیینی است.

اعتبار این پژوهش با استفاده از اعتبار درونی و بازبینی تحلیل ها توسط پژوهشگر دوم تقویت شده است. برای افزایش پایایی، کدگذاری ها به صورت مستقل توسط دو فرد انجام و میزان توافق بین آن ها بررسی شده است.

جدول ۱. نمونه آماری

نام خبرگزاری	تعداد اخبار	عناوین اخبار
ایسنا	۷	۱. رئیس سازمان پدافند غیرعامل کشور ۲. محمد هاشمی: اقتدار ایران واقعیت انکار ناپذیر امروز منطقه است ۳. مردم بزرگترین مؤلفه اقتدار هستند ۴. اقتدار آفرینی را انتخاب میکنیم ۵. اقتدار جمهوری اسلامی ایران نقشه های شیطانی قدرت های جهانی را به چالش کشیده است ۶. دنیا به اقتدار جمهوری اسلامی ایران پی برده است ۷. در حوزه سیاست خارجی، ایران تبدیل به یک قدرت تاثیرگذار شده است
تابناک	۲	۱. تغییر در روند مدیریت، کلید حل مشکلات داخلی و خارجی ایران

نقش رسانه‌های داخلی در مشروعیت‌بخشی به کارآمدی ... (مجید احمدی) ۳۶۳

نام خیرگزاری	تعداد اخبار	عناوین اخبار
		۲. درک «اقتدار و مقاومت» جمهوری اسلامی ایران؛ از خاورمیانه تا آلبانی
تسنیم	۲	۱. اقتدار ملی ایران؛ فراتر از یک واقعیت ۲. سیاست‌های خارجی دولت با کمترین هزینه، اقتدار کشور را رقم زد
جام جم آنلاین	۱	۱. دیپلماسی عزت‌مدار ابزار اقتدار
خبرگزاری صدا و سیما	۱	۱. مولفه‌های نرم افزاری اقتدار و سیاستگذاری دفاعی در جمهوری اسلامی ایران
خبرگزاری میزان	۱	۱. انقلاب ایران، ۴۰ سال اقتدار ملی و الگوی جهانی
دفاع‌پرس	۱	۱. انقلاب اسلامی و دیپلماسی اقتدار
دیپلماسی ایرانی	۱	۱. نکاتی چند از مواردی که در اتخاذ راهبرد کشور در قبال تهدیدات فرارو نقش دارند
فارس	۴	۱. اقتدار ملی و جهانی، دستاورد انقلاب اسلامی ۲. ایران چگونه از قدرت‌های برتر دنیا شد ۳. ایران مشروعیت و امنیتش را از مردمش اخذ می‌کند؛ نگاه ما به توسعه، پیشرفت و امنیت درون‌زا است ۴. تبدیل مؤلفه‌های قدرت ملی به اقتدار منطقه‌ای و بین‌المللی هنر سردار سلیمانی بود
مشرق نیوز	۲	ایران مقتدر و تأثیر آن در تحول نظم جهانی
مهر	۴	۱. اقتدار ایران متأثر از شکل‌گیری جبهه مقاومت در منطقه است ۲. تحول در نظم جهانی و عمق راهبردی ایران ۳. خردورزی و مصلحت‌اندیشی دو اصل مهم در سیاست خارجی است ۴. نظام محاسباتی دشمن با مشاهده اقتدار ایران تغییر می‌کند
وطن امروز	۱	۱. درک اقتدار و مقاومت جمهوری اسلامی ایران؛ از خاورمیانه تا آلبانی

۶. تجزیه و تحلیل داده‌ها

با هدف بررسی نقش رسانه‌های داخلی در مشروعیت‌بخشی به کارآمدی نظام جمهوری اسلامی ایران با تأکید بر اقتدار در سیاست خارجی، مجموعه‌ای از ۳۰ خبر منتشرشده در رسانه‌های رسمی و خبرگزاری‌های داخلی مورد تحلیل محتوای کیفی قرار گرفت. تحلیل انجام‌شده بر مبنای چارچوب نظری تزریق مستقیم صورت گرفته است که بر تأثیرگذاری مستقیم، سریع و بدون مقاومت پیام‌های رسانه‌ای بر مخاطبان تأکید دارد. این نظریه، با توجه به نوع ساختار رسانه‌های رسمی و نحوه بازنمایی اقتدار ملی در محتوای خبری، بستری

مناسب برای درک نحوه القای مشروعیت از طریق رسانه ها فراهم می‌سازد. در این راستا، تلاش شده تا هر خبر بر اساس سه شاخص «تم اصلی»، «تم‌های فرعی» و «نقش در کارآمدی و اقتدار نظام» طبقه‌بندی شود. این دسته‌بندی‌ها به پژوهشگر این امکان را می‌دهند که از طریق تحلیل کیفی مضمون، ساختار مفهومی پیام‌های رسانه‌ای را استخراج کرده و میزان هم‌راستایی آنها با گفتمان رسمی مشروعیت ساز را مشخص کند. جدول زیر، نتیجه این تحلیل را نشان می‌دهد و به عنوان مبنایی برای استنتاج‌های تفسیری و نظری در ادامه پژوهش مورد استفاده قرار می‌گیرد.

۱.۶ کارآمدی سیاسی به مثابه پایه مشروعیت ثانویه

یکی از مؤلفه‌های بنیادی بقای یک نظام سیاسی، توان آن در پاسخگویی به انتظارات عمومی و حل مسائل داخلی و خارجی است. کارآمدی در سیاست خارجی، توانایی نظام در مدیریت منازعات، ایجاد توازن منطقه‌ای، و تثبیت جایگاه بین‌المللی را نشان می‌دهد و این امر، نقش مهمی در تولید مشروعیت ایفا می‌کند. در گفتمان نظری، این نوع مشروعیت را می‌توان «مشروعیت عملکردی» یا «مشروعیت ثانویه» دانست؛ یعنی آن نوع مشروعیتی که بر پایه کارآمدی، رضایت عمومی، و اثربخشی در حوزه‌های مختلف سیاسی و دیپلماتیک بنا می‌شود (Beetham, 1991; Tyler, 2006).

جدول تحلیل محتوای اخبار رسانه‌ها نشان می‌دهد که مفاهیمی مانند «اقتدار دفاعی»، «دیپلماسی عزت‌مدار»، «نفوذ منطقه‌ای»، «مقابله با نظام سلطه» و «گسترش قدرت نرم» همگی در خدمت نشان‌دادن عملکرد موفق و مقتدر نظام در عرصه بین‌الملل بوده‌اند. چنین بازنمایی‌هایی دقیقاً منطبق بر چارچوب نظری ارائه‌شده در متون علمی داخلی نیز هست که کارآمدی را شرط استمرار مشروعیت معرفی می‌کنند.

۲.۶ رسانه به مثابه ابزار تزریق معنا و مشروعیت

براساس نظریه تزریق مستقیم (Hypodermic Needle Theory)، رسانه‌ها پیام‌هایی را بدون مقاومت یا فیلتر به مخاطب انتقال می‌دهند و ذهن او را مستقیماً تحت تأثیر قرار می‌دهند. این نظریه که از اوایل قرن بیستم شکل گرفت، بر این باور است که مخاطب در برابر پیام رسانه‌ای منفعل است و رسانه‌ها می‌توانند رفتار و نگرش او را به سرعت تغییر دهند (Severin & Tankard, 2001). اگر این نظریه را بر تحلیل اخبار اعمال کنیم، درمی‌یابیم که

رسانه‌های داخلی تلاش کرده‌اند تصویری یکدست و منسجم از اقتدار و کارآمدی سیاست خارجی جمهوری اسلامی در ذهن مخاطب تزریق کنند. مفاهیمی مانند «اقتدار نرم»، «امنیت‌سازی»، «الگوی مقاومت»، «سیاست خارجی کم‌هزینه اما مؤثر»، «دیپلماسی عقلانی» و «راهبرد منطقه‌ای»، در تمامی خبرها به عنوان پیام‌های تزریقی تکرار شده‌اند تا از رهگذر شکل‌دهی ادراک عمومی، مشروعیت عملکرد نظام را تقویت کنند.

در واقع، تزریق این پیام‌ها به گونه‌ای هدفمند، در پی آن است که مشروعیت نظام از طریق بزرگ‌نمایی کارآمدی سیاست خارجی و ثبات امنیتی بازتولید شود. مخاطب، وقتی با پیام‌های مکرر درباره موفقیت‌های ایران در عرصه دیپلماتیک، بازدارندگی دفاعی، یا نفوذ منطقه‌ای مواجه می‌شود، بصورت ناخودآگاه، نظام را مقتدر، مستقل و قابل اتکا ارزیابی می‌کند. این همان سازوکاری است که در نظریه تزریق مستقیم مورد اشاره قرار گرفته و در بازنمایی‌های رسانه‌ای نیز به روشنی دیده می‌شود (McQuail, 2010; Roskin & Berry, 2010).

۳.۶ هم‌افزایی کارکردهای رسانه‌ای با گفتمان مشروعیت‌ساز

دسته‌بندی داده‌های جدول نشان می‌دهد که تم‌های اصلی به سه خوشه معنایی قابل‌تقسیم‌اند:

- اقتدار امنیتی و دفاعی
- اقتدار دیپلماتیک و منطقه‌ای
- اقتدار مردمی و مردم‌پایه

این دسته‌بندی با مؤلفه‌های مشروعیت عملکردی مطابقت کامل دارد. از دیدگاه برخی اندیشمندان علوم سیاسی، مشروعیت عملکردی زمانی تحقق می‌یابد که یک نظام بتواند در ابعاد امنیت، دیپلماسی و رضایت عمومی، انتظارات مردم را برآورده سازد (Almond & Powell, 1996). رسانه‌ها با تمرکز بر مقوله امنیت و دفاع (مثلاً در خبرهایی مانند «پدافند غیرعامل» یا «نظام محاسباتی دشمن تغییر می‌کند»)، در پی تثبیت تصویری از نظام هستند که در برابر تهدیدات داخلی و خارجی، هم مقاوم است و هم هوشمندانه عمل می‌کند. در حوزه دیپلماسی نیز، با برجسته‌سازی اخبار مربوط به «دیپلماسی عزت‌مدار»، «تحول نظم جهانی»، یا «سیاست خارجی کم‌هزینه و مؤثر»، نوعی از اقتدار نرم به نمایش گذاشته شده که می‌تواند جایگزین مشروعیت ایدئولوژیک اولیه باشد. در نهایت، ارجاع‌های مکرر به مؤلفه‌های مردم‌پایه، مانند «مردم بزرگترین مؤلفه اقتدار هستند» یا «ایران مشروعیت و امنیت

خود را از مردم می‌گیرد»، تلاش رسانه برای احیای مشروعیت از طریق سرمایه اجتماعی است؛ همان سرمایه‌ای که در ادبیات داخلی، از ارکان بقای نظام تلقی شده است.

جدول ۲. تحلیل محتوای اخبار بر اساس کارآمدی و اقتدار سیاست خارجی

نام خبرگزاری	تعداد اخبار	عنوان خبر	تم اصلی	تم‌های فرعی	نقش در کارآمدی و اقتدار
ایسنا	۷	رئیس سازمان پدافند غیرعامل کشور	اقتدار دفاعی و امنیت ملی	پدافند غیرعامل به‌مثابه قدرت بازدارندگی	تقویت مشروعیت از مسیر امنیت سازی
ایسنا	۷	محمد هاشمی: اقتدار ایران واقعیت انکار ناپذیر امروز منطقه است	اقتدار منطقه‌ای	نفوذ ژئوپلیتیک و هژمونی منطقه‌ای	بازنمایی ایران به‌عنوان قدرت منطقه‌ای کارآمد
ایسنا	۷	مردم بزرگترین مؤلفه اقتدار هستند	مردم‌پایه بودن قدرت	مشارکت و سرمایه اجتماعی	مشروعیت ناشی از همراهی مردمی
ایسنا	۷	اقتدار آفرینی را انتخاب میکنیم	انتخاب راهبردی مقاومت	گفتمان مقاومت و عزت ملی	مشروعیت سیاسی در برابر تهدیدهای خارجی
ایسنا	۷	اقتدار جمهوری اسلامی ایران نقشه‌های شیطانی قدرت‌های جهانی را به چالش کشیده است	مقابله با نظام سلطه	ایستادگی در برابر غرب	اقتدار نرم و مقاومت دیپلماتیک
ایسنا	۷	دنیا به اقتدار جمهوری اسلامی ایران پی برده است	پذیرش جهانی اقتدار	بازتاب بین‌المللی سیاست خارجی	افزایش قدرت نرم و دیپلماسی مشروع
ایسنا	۷	در حوزه سیاست خارجی، ایران تبدیل به یک قدرت تاثیرگذار شده است	سیاست خارجی مقتدر	نقش آفرینی منطقه‌ای و جهانی	اثبات کارآمدی در حوزه بین‌الملل
ایسنا	۲	تغییر در روند مدیریت، کلید حل مشکلات داخلی و خارجی ایران	مدیریت سیاسی و اصلاحات	ضرورت به‌روزرسانی سازوکارهای حکمرانی	پیوند مدیریت کارآمد و مشروعیت بین‌المللی
ایسنا	۲	درک اقتدار و مقاومت جمهوری اسلامی ایران؛ از خاورمیانه تا آلبانی	گسترش حوزه نفوذ	مقاومت در برابر استکبار	پایداری گفتمان سیاسی در سطح فرامنطقه‌ای
ایسنا	۲	اقتدار ملی ایران؛ فراتر از یک واقعیت	هویت ملی مقتدر	تعمیق مفهوم اقتدار در سیاست داخلی	مشروعیت در پرتو انسجام ملی
ایسنا	۲	سیاستهای خارجی دولت با کمترین هزینه، اقتدار کشور را رقم زد	دیپلماسی هوشمند	کارآمدی در مقابل پرهیز از هزینه‌های بالا	سیاست خارجی مشروع با مدیریت متوازن
ایسنا	۱	دیپلماسی عزتمدار ابزار اقتدار	عزت ملی در دیپلماسی	اقتدار نرم و تعامل فعال	مشروعیت از طریق دیپلماسی محترمانه

نقش رسانه‌های داخلی در مشروعیت‌بخشی به کارآمدی ... (مجید احمدی) ۳۶۷

نام خبرگزاری	تعداد اخبار	عنوان خبر	تم اصلی	تم‌های فرعی	نقش در کارآمدی و اقتدار
خبرگزاری صدا و سیما	۱	مؤلفه های نرم افزاری اقتدار و سیاستگذاری دفاعی در جمهوری اسلامی ایران	قدرت نرم دفاعی	سیاستگذاری امنیتی و رسانه‌ای	مشروعیت کارکردی از طریق رسانه و دفاع
خبرگزاری میزان	۱	انقلاب ایران، ۴۰ سال اقتدار ملی و الگوی جهانی	الگوی انقلابی و بومی سازی	الگوی مقاومت ملی	مشروعیت تاریخی بر پایه استمرار اقتدار
دفاع پرس	۱	انقلاب اسلامی و دیپلماسی اقتدار	دیپلماسی انقلابی	پیوند انقلاب و سیاست خارجی	مشروعیت سیاسی از طریق آرمان‌گرایی خارجی
دیپلماسی ایرانی	۱	نکاتی چند از مواردی که در اتخاذ راهبرد کشور در قبال تهدیدات فرارو نقش دارند	راهبرد ملی در بحران	مدیریت تهدیدات نوین	مشروعیت سیاست خارجی در شرایط بحرانی
فارس	۴	اقتدار ملی و جهانی، دستاورد انقلاب اسلامی	اقتدار انقلابی	بنیادهای فکری قدرت	مشروعیت هویتی از طریق انقلاب
فارس	۴	ایران چگونه از قدرتهای برتر دنیا شد	موقعیت ژئوپلیتیکی	تبدیل تهدید به فرصت	اقتدار با پشتوانه تمدنی
فارس	۴	ایران مشروعیت و امنیتش را از مردمش اخذ میکند؛ نگاه ما به توسعه، پیشرفت و امنیت درونزا است	مردم‌سالاری دینی	درون‌زایی امنیت و مقبولیت	مشروعیت مردمی و کارآمدی مشترک
فارس	۴	تبدیل مؤلفه‌های قدرت ملی به اقتدار منطقه‌ای و بین‌المللی هنر سردار سلیمانی بود	نقش نخبگان نظامی	دیپلماسی میدانی و قدرت منطقه‌ای	اقتدار صادراتی و مشروعیت منطقه‌ای
مشورق نیوز	۲	ایران مقتدر و تأثیر آن در تحول نظم جهانی	تحول نظم بین‌المللی	نقش ایران در توازن جدید قدرت	مشروعیت ناشی از نظم‌سازی جهانی
مهر	۴	اقتدار ایران متاثر از شکل‌گیری جبهه مقاومت در منطقه است	جبهه مقاومت	اتحاد منطقه‌ای و سیاست پایدار	مشروعیت گفتمان مقاومت
مهر	۴	تحول در نظم جهانی و عمق راهبردی ایران	عمق راهبردی	استراتژی امنیت منطقه‌ای	اقتدار راهبردی و حکمرانی منطقه‌ای

نام خبرگزاری	تعداد اخبار	عنوان خبر	تم اصلی	تم‌های فرعی	نقش در کارآمدی و اقتدار
مهتر	۴	خردورزی و مصلحت‌اندیشی دو اصل مهم در سیاست خارجی است	دیپلماسی عقلانی	ترکیب واقع‌گرایی و مصلحت‌گرایی	مشروعیت دیپلماسی متوازن
مهتر	۴	نظام محاسباتی دشمن با مشاهده اقتدار ایران تغییر می‌کند	بازدارندگی هوشمند	اثرگذاری روانی در سیاست بین‌الملل	اقتدار ادراکی و مشروعیت بازدارنده
روشن‌اندیش	۱	درک اقتدار و مقاومت جمهوری اسلامی ایران؛ از خاورمیانه تا آلبانی	نفوذ منطقه‌ای و فرمانطقه‌ای	پیام جهانی انقلاب	اقتدار گفتمانی و مشروعیت ژئوپلیتیکی

۷. نتیجه‌گیری

در پایان این پژوهش، می‌توان به جمع‌بندی منسجمی درباره نقش رسانه‌های داخلی در مشروعیت بخشی به کارآمدی نظام جمهوری اسلامی ایران با تأکید بر اقتدار در سیاست خارجی دست یافت. یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که رسانه‌های داخلی نه تنها به عنوان ابزار اطلاع‌رسانی یا پوشش‌دهنده رویدادها، بلکه به مثابه یکی از عناصر فعال در فرآیند مشروعیت‌سازی ایفای نقش می‌کنند. بویژه در شرایطی که مشروعیت اولیه ایدئولوژیک در نظام‌های دینی با چالش‌هایی چون فشارهای اقتصادی، انتظارات متغیر نسل جدید، و تحولات بین‌المللی مواجه می‌شود، رسانه‌ها از طریق برجسته‌سازی دستاوردهای سیاست خارجی، برقراری امنیت، بازدارندگی دفاعی، و حضور فعال در مناسبات منطقه‌ای و بین‌المللی، تصویری از اقتدار و کارآمدی نظام ارائه می‌دهند که می‌تواند نقش جایگزینی برای مشروعیت ثانویه مبتنی بر عملکرد ایفا کند. تحلیل محتوای کیفی ۳۰ خبر از رسانه‌های داخلی، تم‌های مسلطی چون اقتدار امنیتی، نفوذ منطقه‌ای، دیپلماسی عزت‌مدار، مقاومت در برابر سلطه، و مردم‌پایه بودن قدرت را به عنوان عناصر کلیدی در بازنمایی کارآمدی نظام شناسایی کرد. این تم‌ها اغلب در قالب مفاهیم آشنا و تکرارشونده به مخاطب القا شده و با نظریه تزریق مستقیم هم‌راستا هستند؛ نظریه‌ای که معتقد است پیام‌های رسانه‌ای می‌توانند بصورت مستقیم و بدون مقاومت زیاد از سوی مخاطب، بر ذهن و رفتار او تأثیر بگذارند. بر این اساس، رسانه‌های داخلی در شرایط کنونی به بازوهای نرم مشروعیت‌ساز تبدیل شده‌اند که با تأکید بر موفقیت‌های دیپلماتیک، پایداری امنیت، و استقلال سیاسی کشور، عملکرد نظام را مثبت جلوه داده و از این طریق سرمایه اجتماعی را بازسازی می‌کنند.

از سوی دیگر، تحلیل محتوای اخبار نشان داد که رسانه‌ها کمتر به بازتاب چالش‌ها، ضعف‌ها یا انتقادات نسبت به سیاست خارجی می‌پردازند. این یک‌دستی در روایت رسانه‌ای نشان‌دهنده تلاش آگاهانه برای شکل‌دهی به ادراک عمومی در جهت حفظ انسجام سیاسی و مشروعیت نظام است. در این فضا، رسانه نه تنها بازتاب‌دهنده واقعیت، بلکه سازنده آن است؛ چراکه آنچه مخاطب از کارآمدی سیاست خارجی درک می‌کند، نه صرفاً واقعیت عینی بلکه تصویر رسانه‌ای از آن واقعیت است. نکته قابل توجه آن است که کارآمدی در حوزه سیاست خارجی بویژه برای نظام‌هایی که با فشارهای داخلی مواجه‌اند، یکی از محدود حوزه‌هایی است که قابلیت مشروعیت‌سازی دارد. جمهوری اسلامی ایران نیز با تکیه بر این حوزه، تلاش می‌کند اقتدار خود را بصورت فعال در رسانه‌ها بازنمایی کرده و از این طریق، رضایت نسبی و همراهی عمومی را تقویت کند. در این مسیر، رسانه‌های داخلی نقش مهمی در تبدیل سیاست به گفتمان، و گفتمان به باور عمومی ایفا می‌کنند. در مجموع، این تحقیق نشان می‌دهد که مشروعیت عملکردی نظام جمهوری اسلامی ایران، دست‌کم در سطح رسانه‌ای، با مفاهیمی چون اقتدار، امنیت، استقلال و دیپلماسی فعال، بازتعریف می‌شود و رسانه‌ها در این بازتعریف نقش برجسته‌ای دارند. استفاده از نظریه تزریق مستقیم به عنوان چارچوب مفهومی، امکان تحلیل دقیق‌تری از شیوه‌های اقناع مخاطب توسط رسانه‌های داخلی را فراهم ساخت و نشان داد که بازنمایی‌های رسانه‌ای نه صرفاً گزارشگر واقعیت، بلکه خالق و تداوم‌بخش تصویری از کارآمدی نظام هستند. بدین ترتیب، در شرایطی که چالش‌های اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی به مشروعیت ایدئولوژیک آسیب می‌زنند، رسانه‌ها با برجسته‌سازی موفقیت‌های سیاست خارجی، به بازتولید مشروعیت سیاسی نظام کمک می‌کنند و این نکته‌ای است که باید در برنامه‌ریزی رسانه‌ای و تحلیل‌های سیاسی بصورت جدی مورد توجه قرار گیرد.

کتاب‌نامه

- احمدی حاجیکلاپی، ح. (۱۳۹۰). *مبانی و فرآیند نظام‌سازی سیاسی در انقلاب اسلامی ایران*. تهران: نگاران نور
- اخوان کاظمی، ب. (۱۳۸۶). *درآمدی بر کارآمدی در نظام سیاسی اسلام*. ج ۳، تهران: موسسه فرهنگی دانش و اندیشه معاصر.
- روحانی، ح. (۱۳۷۹). *درآمدی بر مشروعیت و کارآمدی*. فصلنامه راهبرد، ۱۸، ۲۷-۵.

۳۷۰ رسانه و فرهنگ، سال ۱۵، شماره ۲، پاییز و زمستان ۱۴۰۴

- ذوعلم، ع. (۱۳۸۷). تجربه کارآمدی حکومت ولایتی. تهران: پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی.
- صفایی حائری، ع. (۱۳۸۹). دین و نظام‌سازی. قم: انتشارات لیل‌القدر.
- لاریجانی، م. ج. (۱۳۷۳). حکومت: مباحثی در مشروعیت و کارآمدی. تهران: انتشارات سروش.
- مصباح یزدی، م. ت. (۱۳۸۹). نگاهی گذرا به نظریه ولایت فقیه. قم: مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی.
- مصباح یزدی، م. ت. (۱۳۸۸). مشکاة‌الهدایت. قم: مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی.
- مصباح یزدی، م. ت. (۱۳۹۴). حکیمانه‌ترین حکومت؛ کاوشی در نظریه ولایت فقیه، قم، مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره).
- نبوی، س. م. (۱۳۹۴). جمهوری اسلامی ایران و چالش‌های کارآمدی. تهران: پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی

- Almond, G. A., & Powell, G. B. (1996). *Comparative politics: A developmental approach*. Westview Press.
- Beetham, D. (1991). *The legitimation of power*. Macmillan.
- Bryant, J., & Finklea, B. W. (2022). *Fundamentals of media effects*. Waveland Press.
- Cantril, H. (2017). *The invasion from Mars: A study in the psychology of panic*. Routledge.
- Easton, D. (1965). *A systems analysis of political life*. Wiley.
- Katz, E., Lazarsfeld, P. F., & Roper, E. (2017). *Personal influence: The part played by people in the flow of mass communications*. Routledge.
- Keohane, R. O., & Nye Jr, J. S. (1973). Power and interdependence. *Survival*, 15(4), 158-165.
- Lipset, S. M. (1959). *Political man: The social bases of politics*. Doubleday.
- McQuail, D. (2010). *McQuail's mass communication theory* (6th ed.). SAGE Publications.
- Roskin, M. G., & Berry, N. O. (2010). *IR: The new world of international relations* (8th ed.). Pearson.
- Severin, W. J., & Tankard, J. W. (2001). *Communication theories: Origins, methods, and uses in the mass media* (pp. 115-117). New York: Longman.
- Severin, W. J., & Tankard, J. W. (2010). *Communication theories: Origins, methods, and uses in the mass media* (5th ed.). Longman.
- Tyler, T. R. (2006). *Why people obey the law*. Princeton University Press.
- Weber, M. (1978). *Economy and society: An outline of interpretive sociology*. University of California Press.